

การบูรณาการหลักศีล 5 กับการสร้างคามยุติธรรมอย่างยั่งยืน ในคดีเด็กและเยาวชน*

INTEGRATING THE FIVE PRECEPTS WITH SUSTAINABLE JUSTICE IN JUVENILE CASES

รัตนา ชินบุตรานนท์

Rattana Chinbutranont

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: khurkhamlangkhur@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักศีล 5 กับการกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ผลการศึกษาพบว่าศีล 5 เป็นหลักจริยธรรมพื้นฐานที่มีความสอดคล้องกับหลักกฎหมายไทยและสามารถประยุกต์ใช้ในการป้องกันอาชญากรรมและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากการวิเคราะห์สถิติคดีเด็กและเยาวชนปี พ.ศ. 2565-2566 พบว่า ปัญหาหลักเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย และทรัพย์สิน โดยมีสาเหตุจากปัจจัยภายในตัวเด็กและสิ่งแวดล้อม การบูรณาการหลักศีล 5 สามารถดำเนินการได้ใน 3 ระดับ คือ 1. การป้องกันขั้นปฐมภูมิผ่านการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรม 2. การป้องกันขั้นทุติยภูมิโดยการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงและพัฒนาทักษะชีวิต และ 3. การป้องกันขั้นตติยภูมิด้วยโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการนำหลักศีล 5 มาใช้เป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิตประจำวัน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว ความสามัคคี และความมั่นคงปลอดภัย ช่วยส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมและการกลับคืนสู่สังคมอย่างมีคุณค่า

คำสำคัญ: การบูรณาการหลักศีล 5; กระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน; การป้องกันอาชญากรรม; กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

Abstract

This article aimed to present an approach to integrating the Five Precepts into the juvenile justice process. The study results were found that the Five Precepts were basic ethical principles that were consistent with Thai law and could be applied to crime prevention and provide relief to those affected. An analysis of juvenile case statistics from 2022-2023 was found that the main problems were related to drugs, crimes against life and body, and property, which were caused by internal factors to the children and the environment. The integration of the Five Precepts can be implemented at three levels: 1. primary prevention through instilling values and ethics, 2. secondary prevention through monitoring of at-risk groups and developing life skills, and 3. Tertiary prevention through offender rehabilitation programs and restorative justice processes. The study results indicated that the application of the Five Precepts as a guarantee in daily life in five aspects: life, property, family, unity, and safety that help promote behavioral rehabilitation and valuable reintegration into society.

Keywords: Integration of the Five Precepts; Juvenile Justice System; Crime Prevention; Restorative Justice

บทนำ

ปัญหาอาชญากรรมในสังคมไทยปัจจุบันมีความซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอาชญากรรมออนไลน์ที่เติบโตอย่างรวดเร็วตามการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล การบูรณาการหลักพุทธธรรมโดยเฉพาะศีล 5 ร่วมกับทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมสมัยใหม่ จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนในพระไตรปิฎกได้ให้ความหมายไว้ว่า (ส.ม. 19/1003/502) ศีล 5 เป็นหลักจริยธรรมพื้นฐานที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์และสรรพสัตว์ พระพุทธองค์ทรงสอนว่า สิ่งใดไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเรา สิ่งนั้นก็ไม่ใช่ที่รักไม่ใช่ที่พอใจของผู้อื่น ศีลจึงเป็นเครื่องฝึกฝนพัฒนาตน บ่มเพาะจิตใจให้เจริญ นำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

(ที.ปา. 11/36/53) ศีล 5 ปรากฏในจกกวัตติสูตรและอัครคณฺยสูตร ที่กล่าวถึงพัฒนาการของสังคมมนุษย์ว่า เมื่อประชากรเพิ่มขึ้น เกิดความเห็นแก่ตัว การเบียดเบียน และการลักขโมย พระเจ้าทพเพนมิจึงได้วางหลักศีลธรรมแก่ประชาชน เพื่อให้สังคมกลับมาตั้งมั่นในศีลธรรม และเอื้ออาทรต่อกัน พระครูโกศลพัฒนพร (ประทวน ศรีจันทร์) (2564)

อธิบายว่า ศิล คือ ความประพฤติที่เป็นปกติ เจตนาถ่วงความผิดทางกายและวาจา ไม่เพียงแค่ 5 ลักขาบท แต่รวมถึงความผิดทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับ Dmc (2014) ที่กล่าวว่า ศิลแปลว่าปกติ ผู้มีศิลจึงหมายถึงผู้ที่เป็นคนปกติ มีความหมายหลายนัยทั้งยอด ปกติ เย็น และปลอดโปร่ง การรักษาศิลจึงเป็นทั้งการทำบุญ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นรากฐานนำไปสู่สมาธิและปัญญา (ดวงกมล จันทรัตน์มณี และคณะ, 2558) พบว่า ปัจจุบันเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางเพศจัดอยู่ในลำดับที่ 6 ของประเทศ ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งด้านสิทธิเสรีภาพ สภาพจิตใจ ครอบครัว การเรียนและอาชีพ และสังคมชุมชน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาบังคับใช้เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก เยาวชน และผู้เสียหาย

ศิล 5 เป็นหลักจริยธรรมพื้นฐานในพระพุทธศาสนาที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น คำว่า ศิล มีความหมายหลายมิติ ได้แก่ ปกติ คือ การดำรงตนอย่างเป็นปกติไม่เบียดเบียนผู้อื่น ยอด เพราะผู้มีศิลคือยอดคน เย็น เพราะผู้รักษาศิลมีความเย็นกายเย็นใจ และปลอดโปร่ง เพราะมีชีวิตที่ไร้กังวล ในบริบทของปัญหาอาชญากรรมที่ซับซ้อนในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน การบูรณาการหลักศิล 5 เข้ากับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกจึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ การนำศิล 5 มาเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสามารถสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบและเยียวยาความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับสังคมได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ

หลักการของศิล 5 และความเชื่อมโยงกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2546) อธิบายว่า การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องมีศิลเป็นพื้นฐาน ศิลเป็นเครื่องควบคุมให้เราใช้กายและวาจาอย่างเรียบร้อย ช่วยให้พวกเราอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข เมื่อใครละเมิดศิล พฤติกรรมที่ผิดปกติก็น่าประหลาด สร้างความวุ่นวายและความเดือดร้อนทั้งต่อตัวเอง คนรอบข้าง และสังคม ศิลยังได้ชื่อว่า เป็นมนุษยธรรม คือธรรมสำหรับความเป็นมนุษย์ เป็นคุณธรรมที่ทำให้เราเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ การรักษาศิลจึงไม่ใช่แค่การทำตามกฎ แต่เป็นการรักษาความเป็นมนุษย์ของเราให้สมบูรณ์ สอดคล้องกับที่สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ, 2548) กล่าวถึงศิลในคัมภีร์วิสุทธิมรรคว่า ศิล คือ ความงามอันเป็นพื้นฐานเบื้องต้นแห่งคุณธรรม โดยศิล 5 ประกอบด้วยการเว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดนินทา การพูดเท็จ และการดื่มสุราและเสพสิ่งเสพติด ซึ่งเป็นหลักศีลธรรมพื้นฐานที่กำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

พระไพศาล วิสาโล (2552) ได้อธิบายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับพระพุทธศาสนาว่า ในอดีตกฎหมายมีหน้าที่กำกับให้ผู้คนมีศีลธรรม การเปลี่ยนแปลงเริ่มชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อรัฐเริ่มแยกโลกกับธรรมออกจากกัน ทำให้กฎหมายมีลักษณะทางโลกมากขึ้น ท่านเสนอว่า กฎหมายที่ดีควรส่งเสริมความเจริญของสังคมใน 4 มิติตามหลักพุทธศาสนา คือ ทางกาย ความสัมพันธ์ จิตใจ และปัญญา โดยไม่จำเป็นต้องอ้างนรกสวรรค์ แต่ต้องมองสังคมและชีวิตที่ดำรงอยู่รอบด้าน แนวคิดนี้สอดคล้องกับ (Chonticha, 2024) ที่อธิบายว่า ศีล 5 กับหลักกฎหมายไทยมีรากฐานมาจากคำสอนทางศาสนา โดยเฉพาะศีล 5 ในพระพุทธศาสนาที่สะท้อนอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มีความสอดคล้องกันในทุกข้อ ตั้งแต่ศีลข้อที่ 1 เรื่องการห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จนถึงศีลข้อที่ 5 เกี่ยวกับสุราและสิ่งเสพติด ไม่ว่าจะเป็นนับถือศาสนาใดหรือไม่ การปฏิบัติตามศีล 5 ล้วนเป็นประโยชน์และช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุข

ศีล 5 เป็นหลักความประพฤติพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ประกอบด้วยการไม่เบียดเบียนชีวิต ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ และไม่เสพสิ่งมึนเมา ซึ่งสอดคล้องกับหลักกฎหมายไทยโดยเฉพาะประมวลกฎหมายอาญาที่มีรากฐานมาจากหลักศีลธรรมทางพุทธศาสนา ความเชื่อมโยงระหว่างศีล 5 กับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ปรากฏชัดในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่มุ่งเน้นการฟื้นฟูและแก้ไขพฤติกรรมมากกว่าการลงโทษ โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะและการพัฒนาทางจิตใจของเด็กเป็นสำคัญ การประยุกต์ใช้หลักศีล 5 ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงเป็นการผสมผสานแนวคิดทางพุทธศาสนากับหลักกฎหมายสมัยใหม่ เพื่อมุ่งสู่การเยียวยาความเสียหาย การสร้างความรับผิดชอบ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิด รวมถึงการคืนคนดีกลับสู่สังคมอย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า

สภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมในคดีเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน

ไทยพีบีเอส (2566) รายงานว่า คดีเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย จำแนกตามอายุโดยเด็กคืออายุ 12-15 ปี และเยาวชนคืออายุ 15-18 ปี ส่วนเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีไม่ต้องรับโทษทางอาญา สถิติปี พ.ศ. 2565-2566 พบคดีหลักเกี่ยวกับยาเสพติด ชีวิตและร่างกาย และทรัพย์ โดยส่วนใหญ่เกิดในกลุ่มอายุ 15-18 ปี และเป็นเพศชายกว่า 90% กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเน้นการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมมากกว่าการลงโทษ โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะพิจารณาว่ากล่าวตักเตือนส่งตัวไปฝึกอบรม หรือมอบให้อยู่กับบุคคลที่เหมาะสม แม้จะไม่รับโทษทางอาญาแต่ยังต้องรับผิดชอบทางแพ่งโดยผู้ปกครองต้องร่วมรับผิดชอบด้วย

ประเทียง ทนียผล (2546) ได้วิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยแบ่งเป็น 2 ประการหลัก คือ สาเหตุจากตัวเด็กเอง และสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมในส่วน ของตัวเด็กรวมถึงปัจจัยด้านพันธุกรรม สติปัญญา สภาพร่างกาย และจิตใจที่อาจผิดปกติ ส่วนสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือครอบครัวที่บกพร่องหรือบ้านแตก ทำให้เด็กขาด ความอบอุ่นและหันไปหาสิ่งแวดล้อมภายนอก ปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วยการศึกษาที่ไม่ เหมาะสม การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเร อิทธิพลของชุมชนโดยเฉพาะชุมชนแออัด ที่มีแหล่งอบายมุข สภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ อิทธิพลของสื่อมวลชนที่นำเสนอพฤติกรรม ไม่เหมาะสม และปัญหายาเสพติด สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ (กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554) ที่พบว่า สาเหตุหลักของการกระทำผิด มาจากการคบเพื่อน รองลงมาคือสภาพฐานะทางเศรษฐกิจและความคึกคะนอง เนื่องจาก เด็กและเยาวชนอยู่ในวัยอยากรู้อยากเห็นภาวะในการควบคุมตนเองและมีประสบการณ์ชีวิต จึงถูกชักจูงได้ง่าย ประกอบกับปัจจุบันยาเสพติดได้แพร่ระบาดเข้าถึงในโรงเรียนและชุมชน เมื่อติดยาเสพติดแล้วมักนำไปสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ดังจะเห็นได้จากสถิติ ที่พบว่า คดีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำมากที่สุดคือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามด้วย ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของไทยได้มีการพัฒนาให้สอดคล้อง กับบริบทสากล โดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 ได้กำหนด ความรับผิดชอบทางอาญาตามช่วงอายุ โดยเด็กอายุไม่เกิน 10 ปีไม่ต้องรับโทษ เด็กอายุเกิน 10 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปี ศาลอาจวางกล่าวตักเตือนหรือส่งเข้าสถานฝึกอบรม และผู้อายุเกิน 15 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี ศาลอาจลดโทษให้กึ่งหนึ่งหรือใช้วิธีการสำหรับเด็ก โดยมีหลักการสำคัญ คือการมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมมากกว่าการลงโทษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการนำ หลักศีล 5 มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่มุ่งเน้นการฟื้นฟู และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มากกว่าการลงโทษเพียงอย่างเดียว

ปัญหาสำคัญของกระบวนการยุติธรรมในคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทยเกิด จากปัจจัยหลายด้าน โดยสถิติปี พ.ศ. 2565-2566 พบว่า คดีหลักเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดต่อชีวิตและร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยส่วนใหญ่เกิดในกลุ่มเพศชาย และช่วงอายุ 15-18 ปี สาเหตุสำคัญมาจากปัจจัยภายในตัวเด็กเองและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการคบเพื่อน สภาพเศรษฐกิจครอบครัว ความคึกคะนองในวัยอยากรู้อยากลอง และการเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย แม้ว่ากระบวนการยุติธรรมไทยจะมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟู มากกว่าการลงโทษ แต่ยังคงมีความท้าทายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำ โดยเฉพาะในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและยาเสพติด

สภาพปัญหากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทยพบว่าคดีส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด การทำร้ายร่างกาย และทรัพย์สิน มักเกิดในกลุ่มเยาวชนชายอายุ 15-18 ปี อันมีสาเหตุทั้งจากปัจจัยภายในตัวเด็กและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม แม้กระบวนการยุติธรรมจะเน้นการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษตามหลักกฎหมายสากล แต่ยังพบอัตราการกระทำผิดซ้ำสูง สะท้อนถึงความไม่มีประสิทธิภาพของกระบวนการแก้ไขพฤติกรรม รวมถึงการขาดการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับเด็กและเยาวชน

แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยเชื่อมโยงกับหลักศีล 5

การนำหลักศีล 5 มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาสามารถสร้างหลักประกันในการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการนำศีลข้อที่ 1 (ปาณาติปาตา) มาปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการไม่เบียดเบียนชีวิตและร่างกายผู้อื่น ศีลข้อที่ 2 (อทินนาทานา) สอนให้เคารพในทรัพย์สินของผู้อื่นและลดปัญหาการลักทรัพย์ ส่วนศีลข้อที่ 5 (สุราเมรัย) ช่วยป้องกันปัญหา ยาเสพติดซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญของการกระทำผิด นอกจากนี้ การบูรณาการหลักศีล 5 เข้ากับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เช่น การประชุมกลุ่มครอบครัว กระบวนการไกล่เกลี่ย และการชดใช้เยียวยา จะช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและสำนึกผิดควบคู่ไปกับการเรียนรู้หลักการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดูแลและติดตามพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำและสร้างโอกาสให้เด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคมอย่างมีคุณค่า

หลักประกันในการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักศีล 5

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2566) ได้อธิบายว่า "เบญจศีล" หรือศีล 5 คือข้อห้ามหรือข้อละเว้นเพื่อไม่ให้กระทำความชั่ว เป็นข้อปฏิบัติปกติสำหรับกลุ่มเถรวาทให้เป็นผู้มีใจสูงหรือเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลัก "ไตรสิกขา" ประกอบด้วย 5 ข้อ ดังนี้

1. ปาณาติปาตา (ละเว้นจากการฆ่าสัตว์และการเบียดเบียนผู้อื่น) หลักประกันด้านชีวิต หมายถึง กิจกรรมที่นำหลักทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการไม่ทำร้าย เบียดเบียน หรือรังแกผู้อื่น ตลอดจนการไม่ทำความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น

2. อทินนาทานา (ละเว้นจากการลักทรัพย์) หลักประกันด้านทรัพย์สิน หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ภายในครัวเรือนให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

3. กาเมสุมิฉณาจารย์ (ละเว้นจากการประพตติผิตในกาม) หลักประกันด้านครอบครัว หมายถึง กิจกรรมที่เสริมสร้างความอบอุ่นและสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีให้กับสมาชิกในครอบครัวและชุมชน

4. มุสาวาทา (ละเว้นจากการพูดเท็จ) หลักประกันด้านความสามัคคี หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในครอบครัวและชุมชน โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้ สามารถปฏิบัติให้ถึงขั้นสูง คือ การงดเว้นจากวจีหุจรีต 4 ได้แก่ การงดเว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพ้อเจ้อ

5. สุราเมระยัมมัชชะปะมาทัฏฐานา (ละเว้นจากการดื่มสุราของมึนเมาและสารเสพติด) หลักประกันด้านความมั่นคงปลอดภัย หมายถึง กิจกรรมที่เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนห่างไกลจากยาเสพติดและปลอดภัย

ดังที่ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2560) ได้ให้พระโอวาท ณ เนื่องในการทรงเจิมป้ายอาคารเบญจจินดา เกี่ยวกับเบญจธรรม ธรรมะ 5 อันเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้าและปลอดภัย เพิ่มพูนความดีแก่ผู้กระทำอย่างแน่นแฟ้น ความคิดที่ถูกที่ควร เป็นหนทางแห่งความสุขความเจริญนั้น เรียกว่า ธรรมะมี 5 ประการ อันเป็นข้อพึงปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธศาสนา 5 ได้แก่ ธรรมะ 5 อันเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้า และปลอดภัย เพิ่มพูนความดีแก่ผู้กระทำอย่างแน่นแฟ้น เรียกว่า เบญจธรรม ซึ่งควรปฏิบัติควบคู่กับหลักเบญจศีล ประกอบด้วย

1. เมตตากรุณา (ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น) สอดคล้องกับศีลข้อที่ 1
2. สัมมาอาชีวะ (การประกอบสัมมาชีพสุจริต) สอดคล้องกับศีลข้อที่ 2
3. กามสังวร (การสำรวมในกาม พอใจในคู่ครอง) สอดคล้องกับศีลข้อที่ 3
4. สัจจะ (การรักษาความสัตย์ ซื่อตรงในกาย วาจา และใจ) สอดคล้องกับศีลข้อที่ 4
5. สติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้และความรู้ตัวอยู่เสมอ) สอดคล้องกับศีลข้อที่ 5

การนำหลักเบญจศีลและเบญจธรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนสามารถช่วยส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่ไปกับการเยียวยาเหยื่อและผู้กระทำผิด เพื่อสร้างความยุติธรรมอย่างยั่งยืนในสังคม

หลักศีล 5 นอกจากเป็นข้อปฏิบัติเพื่อละเว้นความชั่วแล้ว ยังสามารถตีความเป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ 5 ด้าน ได้แก่ หลักประกันด้านชีวิต หลักประกันด้านทรัพย์สิน หลักประกันด้านครอบครัว หลักประกันด้านความสามัคคี และหลักประกันด้านความมั่นคงปลอดภัย โดยต้องปฏิบัติควบคู่กับเบญจธรรม 5 ประการ ได้แก่ เมตตา กรุณา สัมมาอาชีวะ กามสังวร สัจจะ และสติสัมปชัญญะ

แนวทางการบูรณาการศีล 5 เข้ากับนโยบายและกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2541) ได้แสดงหลักธรรมเกี่ยวกับการคบมิตร โดยแบ่งเป็นมิตรเทียมและมิตรแท้ มิตรเทียมมี 4 ประเภท ได้แก่ คนปกอลอกที่คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว คนดีแต่พูดที่ไม่ช่วยเหลือนิจจริง คนหัวประจบที่เออออทั้งดีและชั่ว และคนชวนฉิบหายที่ชักชวนไปในทางอบายมุข ส่วนมิตรแท้มี 4 ประเภท คือ มิตรอุปการะที่คอยช่วยเหลือ มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ที่ไม่ทอดทิ้งกัน มิตรแนะนำประโยชน์ที่คอยห้ามปรามความชั่วและสนับสนุนความดี และมิตรมีใจรักที่พลอยยินดีเมื่อเพื่อนมีสุขและทุกข์เมื่อเพื่อนมีทุกข์ โดยที่ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, 2553) ได้กล่าวถึงกฎหมายที่รองรับการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคือ บัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว โดยมีสามมาตราสำคัญ คือ มาตรา 36 มาตรา 41 และมาตรา 50

มาตรา 36 สถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็ก หรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อรายงานต่อศาลหรือเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด
2. ควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวน หรือการพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล
3. ดำเนินการและประสานงานร่วมกับหน่วยงานและองค์กรอื่นในการสงเคราะห์ แก้ไข และบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังปล่อย
4. ดำเนินการและประสานงานร่วมกับหน่วยงานและองค์กรอื่นในการตรวจรักษา และ พยาบาลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการสอบสวน การพิจารณาคดี หรือการควบคุมตัวในสถานพินิจ
5. ดำเนินการและประสานงานร่วมกับหน่วยงานและองค์กรอื่นในการจัดการศึกษาการฝึกอบรม หรือการดูแลอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม

6. สืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวในคดีครอบครัว รวมทั้งจัดให้แพทย์หรือจิตแพทย์ตรวจสภาพร่างกาย หรือสภาพจิตของคู่ความในกรณีที่ศาลมีคำสั่งตามมาตรา 152

7. ประมวลและรายงานข้อเท็จจริง รวมทั้งเสนอความเห็นต่อศาลในคดีครอบครัวตามมาตรา 167

8. ศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งการกระทำของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดโดยทั่ว ๆ ไป จัดทำสถิติการกระทำความผิดดังกล่าวของเด็กและเยาวชนและเผยแพร่วิธีป้องกันหรือทำให้การกระทำความผิดนั้นลดน้อยลง

9. ปฏิบัติตามคำสั่งศาลซึ่งสั่งตามกฎหมายอื่น

10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

มาตรา 41 ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. จัดให้เด็กหรือเยาวชน ได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญ ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ รับบริการด้านสวัสดิการสังคม รับการอบรม หรือปฏิบัติการงานอื่นใดให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย สภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก

2. ออกกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม

3. ลงทัณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 42 แก่เด็กและเยาวชนที่ละเมิดกฎหมายประพฤติชั่วหรือกระทำความผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

4. ส่งบุคคลที่อยู่ในความควบคุมซึ่งมิใช่เด็ก ที่มีความประพฤติเสียหายอย่างร้ายแรง อันจะเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่นไปควบคุมไว้ในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะหรือเรือนจำ โดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งอันจะเป็นภัยต่อบุคคลอื่นจะส่งบุคคลดังกล่าวไปยังเรือนจำก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว

5. อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราวตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

6. อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้วออกไปศึกษาในสถานศึกษาประเภทไปมานอกสถานพินิจ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดและรายงานให้ศาลทราบโดยเร็วถ้าศาลเห็นว่าการอนุญาตเช่นนั้นไม่สอดคล้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจพิจารณามีคำสั่งตามที่เหมาะสม

7. ย้ายเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมในสถานพินิจอื่นหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด 4 ในกรณีที่มีความจำเป็นโดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินจะย้าย

เด็กหรือเยาวชน ดังกล่าวไปก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว ถ้าศาลเห็นว่าการย้ายเช่นนั้นไม่สอดคล้องกับ ประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจพิจารณา มีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

สถานพินิจไต่ถามไม่มีสถานที่ควบคุม ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจส่งตัว เด็กหรือเยาวชนไปฝากควบคุมเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ยังสถานพินิจอื่นตามที่อธิบดีกำหนด

มาตรา 50 ให้นักสังคมสงเคราะห์มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่นและโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. แก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจ หรือที่ได้ปล่อยไปแล้ว ตลอดจนให้คำแนะนำ ควบคุมดูแล และอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนนั้น
2. ให้คำแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ ด้วยเกี่ยวกับการเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน
3. ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวและใกล้เคียงประนีประนอมข้อพิพาทในคดีครอบครัว
4. ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (1) (2) และ (3) เพื่อเสนอต่อศาลหรือผู้อำนวยการสถานพินิจ
5. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งสั่งผู้อำนวยการสถานพินิจ

สมนทิพย์ จิตสว่าง และคณะ (2566) กล่าวถึงการบูรณาการศิลป์ 5 กับทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมสมัยใหม่ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ใน 3 ระดับ ได้แก่

1. การป้องกันขั้นปฐมภูมิ (Primary Prevention) ด้วยการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรมดีจิตใจโดยผนวกหลักสูตร 5 เข้ากับหลักสูตรการศึกษา การรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ผ่านสื่อออนไลน์ และการสร้างชุมชนเข้มแข็งทั้งออนไลน์และออฟไลน์
2. การป้องกันขั้นทุติยภูมิ (Secondary Prevention) ผ่านการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยง โดยใช้หลักสูตร 5 เป็นเครื่องมือประเมิน การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อความปลอดภัยและการฝึกอบรมทักษะชีวิตและอาชีพโดยเฉพาะด้านดิจิทัล
3. การป้องกันขั้นตติยภูมิ (Tertiary Prevention) ด้วยโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดโดยใช้หลักสูตร 5 การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และการติดตามดูแลผู้พ้นโทษโดยมีพระสงฆ์และชุมชนเป็นเครือข่ายสนับสนุน

แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎี ดั่งสวัสดิ์ (2566) อธิบายว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ หมายถึงการกระทำความผิดทางอาญาและความผิดต่อกฎหมายอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคมโดยในการ

พิจารณาคดี ศาลต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของจำเลยเป็นสำคัญ และพิจารณาเป็นรายบุคคล ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 ศาลสามารถใช้มาตรการแทนการลงโทษ เช่น เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการส่งตัวไปควบคุม เพื่อฝึกอบรมที่สถานพินิจไม่เกินอายุ 24 ปี หรือเปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมประพฤติ โดยการป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminalรุนแรงในสังคมไทยมี 8 แนวทางสำคัญ รวมถึงการสร้าง ความมั่นคงในครอบครัว การพัฒนาทักษะชีวิต และการใช้หลักศาสนาในการดำเนินชีวิต

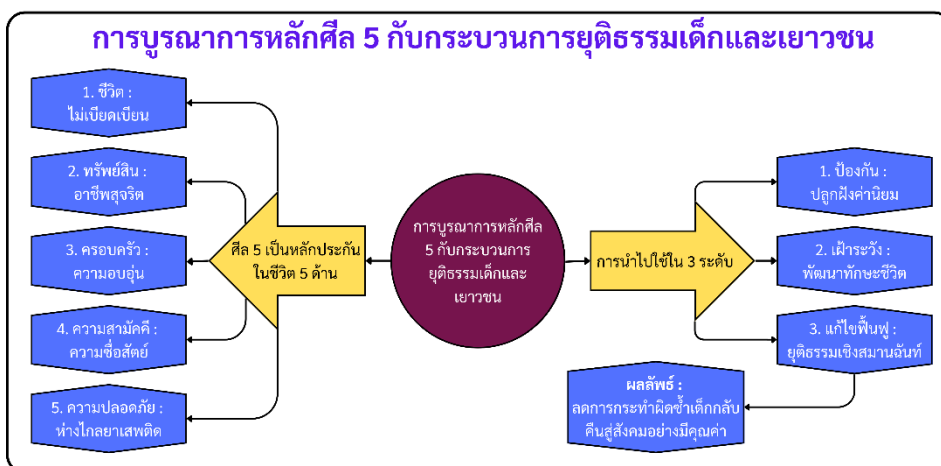
ชมรมพุทธศาสตร์สากล (2566) อธิบายว่า ศีล 5 เป็นข้อควรปฏิบัติเพื่อรักษา ความสงบและความเป็นระเบียบในสังคม จึงเรียกได้ว่าเป็นมนุษยธรรม การรักษาศีล 5 มีประโยชน์หลายประการ ได้แก่ เป็นทางมาของทรัพย์ มีชื่อเสียงและเป็นที่รัก มีท่าทางสง่า กล้าหาญ ตายอย่างมีสติ และตายแล้วไปสู่ภพภูมิที่ดี ในทางตรงกันข้าม การผิดศีล 5 มีโทษ คือ ทรัพย์สินเสื่อมสลาย เสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นผู้เก้อเขินในที่ต่าง ๆ ตายด้วยใจเศร้าหมอง และตายแล้วตกนรก การนำหลักศีล 5 มาบูรณาการกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก และเยาวชนจึงเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับทั้งหลักพุทธธรรมและหลักการป้องกัน อาชญากรรมสมัยใหม่ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ ซึ่งจะช่วยเด็กและ เยาวชนที่กระทำผิดสามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

แนวทางการบูรณาการศีล 5 เข้ากับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนสามารถ ดำเนินการได้ 3 ระดับ คือ การป้องกันขั้นปฐมภูมิผ่านการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรม ตั้งแต่เด็ก การป้องกันขั้นทุติยภูมิโดยเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงและพัฒนาทักษะชีวิตและ การป้องกันขั้นตติยภูมิผ่านโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ ทั้งนี้ กฎหมายที่สนับสนุนกระบวนการนี้ ได้แก่ พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและ ครอบครัวฯ มาตรา 50 และ 63 ที่เน้นการสืบเสาะสาเหตุการกระทำผิดและการให้โอกาส เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นคนดีโดยไม่ต้องฟ้องร้องดำเนินคดี

องค์ความรู้ใหม่

การบูรณาการหลักศีล 5 กับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนเป็นแนวคิด ที่ผสมหลักพุทธธรรมเข้ากับระบบยุติธรรมสมัยใหม่ โดยมองว่าศีล 5 นั้นเป็นหลักประกัน ในชีวิต 5 ด้านที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ด้านชีวิต (การไม่ เบียดเบียนกัน) ด้านทรัพย์สิน (การประกอบอาชีพสุจริต) ด้านครอบครัว (การสร้าง ความอบอุ่น) ด้านความสามัคคี (การรักษาความซื่อสัตย์) และด้านความปลอดภัย (การห่างไกล จากยาเสพติด) หลักการนี้สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและ เยาวชนได้ใน 3 ระดับ คือ ระดับป้องกัน ด้วยการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องผ่านระบบ การศึกษาและครอบครัว ระดับเฝ้าระวัง ด้วยการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับกลุ่มเสี่ยงและ

ระดับแก้ไขฟื้นฟู ด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการเยียวยาความสัมพันธ์มากกว่าการลงโทษ เมื่อนำแนวคิดนี้มาใช้จะช่วยลดการกระทำผิดซ้ำและช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายเด็กและเยาวชนที่เน้นการฟื้นฟูและพัฒนา มากกว่าการลงโทษ ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

การบูรณาการหลักศีล 5 เข้ากับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยชี้ให้เห็นความสอดคล้องระหว่างศีล 5 กับหลักกฎหมายไทย ซึ่งมีรากฐานมาจากหลักจริยธรรมทางพุทธศาสนา การวิเคราะห์สถิติคดีเด็กและเยาวชนปี พ.ศ. 2565-2566 พบว่า ปัญหาหลักเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ความผิดต่อชีวิตร่างกาย และทรัพย์ โดยมากเกิดในกลุ่มเยาวชนชายอายุ 15-18 ปี ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดการมองศีล 5 ในฐานะหลักประกันในการดำเนินชีวิต 5 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครั ความสำค และความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งต้องดำเนินควบคู่กับเบญจธรรม สะท้อนวิสัยทัศน์ที่มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างหลักศาสนากับการแก้ไขปัญหาสังคมร่วมสมัย โดยเน้นว่าแม้กระบวนการยุติธรรมไทยจะมุ่งการฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ แต่ยังคงมีความท้าทายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

แนวทางการนำไปใช้ที่ผู้เขียนเสนอแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การป้องกันขั้นปฐมภูมิผ่านการปลูกฝังค่านิยมและจริยธรรมในระบบการศึกษา การป้องกันขั้นทุติยภูมิโดยเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงและพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้หลักศีล 5 เป็นเครื่องมือประเมินและป้องกันขั้นตติยภูมิด้วยโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ผู้เขียนได้เชื่อมโยงแนวทางนี้กับกฎหมายที่มีอยู่ โดยเฉพาะมาตรา 36 41 และ 50 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 ซึ่งให้อำนาจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสืบเสาะสาเหตุการกระทำผิด ควบคุมดูแล พื้นฟูพฤติกรรม และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งนี้ ผู้เขียนเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน รวมถึงการนำหลักศีล 5 มาเป็นแนวทางเชิงปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบและการเยียวยาสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้กระทำผิดกับสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). *โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล 5 ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/RAJcZ>
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2554). *การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/Wj6g7>
- ชมรมพุทธศาสตร์สากล. (2566). *ศีล 5*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568, จาก <https://www.ibsofficial.com/sila5/>
- ดวงกมล จันทรัตน์มณี และคณะ. (2558). *รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ กลุ่มระดับชาติ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568. จาก <https://shorturl.asia/r5fkV>
- ไทยพีบีเอส. (2566). *คดีเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content /332884>
- ประเทียง ทนียผล. (2546). *กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูโกศลพัฒนธรรมา (ประพนธ์ ธรรมจันทร์). (2564). *วิธีการรักษาศีล 5 ตามนโยบายของโครงการหมู่บ้านศีล 5 ของชุมชนในตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568. จาก <https://shorturl.asia/oOEIx>
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2541). *ธรรมานุชีวิต : ฉบับปรับปรุงใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

- พระไพศาล วิสาโล. (2552). *กฎหมายกับพุทธศาสนา*. สืบค้น 5 มีนาคม 2568. จาก <https://www.visalo.org/article/budKodmai.htm>
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. (2553, 22 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนที่ 72 ก. หน้า 1-67.
- มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุทธชัย ดั่งสวัสดิ์. (2566). ปัญหาการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนกับมาตรการลงโทษ. *วารสารวิชาการนิติศาสตร์*, 11(1), 123-136.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ). (2548). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2560). *เบญจธรรม ธรรมะ 5 อันเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเจริญก้าวหน้าและปลอดภัย เพิ่มพูนความดีแก่ผู้กระทำอย่างแน่แท้*. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/1Ezye>
- สุนทีย พิษจรัส และคณะ. (2566). ความรุนแรงในสังคมไทย. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 31(1), 47-63.
- Chonticha, M. (2024). *What are the Five Precepts? How to observe and keep the Five Precepts to have a good life and a clear mind and body?*. Retrieved March 5, 2025, from <https://shorturl.asia/SVNq2>
- Dmc. (2014). *The Five Precepts The meaning of the Five Precepts*. Retrieved March 5, 2025, from <https://www.dmc.tv/article/17245>